

SK

SK

SK

EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli 9. novembra 2010
KOM(2010) 670

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Stanovisko Komisie k žiadosti Čiernej Hory o členstvo v Európskej únii

{SEK(2010) 1334}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Stanovisko Komisie k žiadosti Čiernej Hory o členstvo v Európskej únii

A. Úvod

a) Žiadosť o členstvo

Čierna Hora svoju žiadosť o členstvo v Európskej únii podala 15. decembra 2008 a následne Rada Európskej únie 23. apríla 2009 požiadala Komisiu, aby predložila svoje stanovisko k tejto žiadosti v súlade s postupom stanoveným v článku 49 Zmluvy o Európskej únii, kde sa uvádza: „*O členstvo v Únii môže požiadať každý európsky štát, ktorý rešpektuje hodnoty uvedené v článku 2 a zaviazá sa ich podporovať. Táto žiadosť sa oznámi Európskemu parlamentu a národným parlamentom. Žiadajúci štát zašle svoju žiadosť Rade, ktorá sa uznáva jednomyselne po porade s Komisiou a po udelení súhlasu Európskeho parlamentu, ktorý sa uznáva väčšinou svojich poslancov. Zohľadnia sa podmienky prípustnosti schválené Európskou radou.*“

V článku 2 sa uvádza, že „*Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.*“

Uvedené ustanovenia tvoria právny rámec, na základe ktorého Komisia predkladá súčasné stanovisko.

Európska rada, ktorá zasadala vo Feire v roku 2000, uznala, že krajiny Západného Balkánu, ktoré sa zúčastňujú procesu stabilizácie a pridruženia patria k „potenciálnym uchádzačom“ o členstvo v EÚ. Európska rada, ktorá zasadala v Solúne v júni 2003 a ktorá schválila „Solúnsku agendu pre Západný Balkán“, opätovne potvrdila európsku perspektívu týchto krajín. Uvedená agenda predstavuje základný kameň politiky EÚ vo vzťahu k tomuto regiónu.

Európska rada, ktorá sa zišla v decembri 2006, obnovila záväzok EÚ, „že budúcnosť Západného Balkánu spočíva v Európskej únii“ a znovu zopakovala, že „pokrok každej krajiny smerom k členstvu v Európskej únii závisí od jej individuálneho úsilia pri plnení kodanských kritérií a podmienok vyplývajúcich z procesu stabilizácie a pridruženia. Základným prvkom, ktorý EÚ posudzuje pri každej žiadosti o členstvo je, či príslušná krajina dosahuje uspokojivé výsledky pri plnení svojich záväzkov vyplývajúcich z dohody o stabilizácii a pridružení (SAA) vrátane jej ustanovení o obchode.“ Na stretnutí ministrov krajín EÚ a Západného Balkánu, ktoré sa uskutočnilo 2. júna 2010 v Sarajeve, EÚ opätovne zopakovala svoj jednoznačný záväzok európskej perspektívy pre krajiny Západného Balkánu a zdôraznila, že budúcnosť týchto krajín je v Európskej únii.

V súlade s požiadavkami obsiahnutými v zmluve je predkladané hodnotenie vypracované v zmysle podmienok prípustnosti, ktoré stanovila Európska rada. Európska rada v júni 1993 v Kodani dospela k záveru, že:

„pristúpenie sa uskutoční hneď ako je príslušná krajina schopná na seba vziať záväzky vyplývajúce z členstva splnením požadovaných ekonomických a politických podmienok.

Členstvo si vyžaduje:

- aby kandidátska krajina dosiahla stabilné inštitúcie zaručujúce demokraciu, právny štát, ľudské práva a rešpektovanie a ochranu menšín,*
- existenciu fungujúceho trhového hospodárstva ako aj schopnosť čeliť konkurenčnému tlaku a trhovým silám, ktoré pôsobia v rámci Únie,*
- schopnosť na seba vziať záväzky vyplývajúce z členstva vrátane sledovania cieľov politickej, ekonomickej a menovej únie“.*

Dôležitým hľadiskom, ktorý je vo všeobecnom záujme Únie ako aj kandidátskych krajín je schopnosť Únie prijímať nových členov a súčasne udržiavať dynamiku európskej integrácie.

Na zasadnutí Európskej rady v Madride v decembri 1995 odznela potreba *„vytvoriť podmienky postupnej a harmonickej integrácie [kandidátskych] krajín, najmä budovaním trhového hospodárstva, úpravou ich administratívnych štruktúr a vytvorením stabilného ekonomického a menového prostredia“.*

Rada vymedzila podmienky pre proces stabilizácie a pridruženía 31. mája 1999. Medzi ne patrí spolupráca s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) a regionálna spolupráca. Tieto podmienky sú základným prvkom dohody o stabilizácii a pridružení a sú začlenené do dohody o stabilizácii a pridružení uzatvorenej s Čiernou Horou, ktorá nadobudla platnosť v máji 2010.

Európska rada, ktorá zasadala v decembri 2006, sa zhodla na tom, že *„stratégia rozšírenia založená na konsolidácii, plnení stanovených podmienok a komunikácii v kombinácii s kapacitou EÚ integrovať nových členov vytvára základ obnoveného konsenzu v otázke rozširovania“.*

V predkladanom stanovisku Komisia analyzuje žiadosť Čiernej Hory na základe jej schopnosti plniť kritériá stanovené Európskou radou, ktorá zasadala v Kodani v roku 1993, ako aj podmienky stanovené pre proces stabilizácie a pridruženía. Takisto sa skúmajú dosiahnuté výsledky Čiernej Hory pri plnení jej záväzkov vyplývajúcich z dohody o stabilizácii a pridružení vrátane ustanovení o obchode. Predkladané stanovisko bolo vypracované na základe podobnej metodiky, ako bola použitá pri predchádzajúcich stanoviskách. Čiastočne však bola upravená, aby zohľadňovala prvky zahrnuté do „obnoveného konsenzu v otázke rozširovania“ z roku 2006. Komisia uskutočnila niekoľko expertných misií v Čiernej Hore, ktoré sa sústreďovali najmä na oblasti súvisiace s politickými kritériami. Uvedený prístup umožnil posúdiť administratívne kapacity čiernohorských inštitúcií a spôsoby implementácie právnych predpisov. Pokiaľ ide o budúce opatrenia, tento prístup napomohol lepšie identifikovať zostávajúce problémy a priority. Komisia uskutočnila analýzu súčasnej situácie ako aj strednodobej perspektívy. Na účely tohto stanoviska a bez toho, aby tým bol dotknutý akýkoľvek budúci termín pristúpenia, bola strednodobá perspektíva stanovená ako obdobie piatich rokov.

Podrobná analýza, o ktorú sa toto stanovisko opiera, sa nachádza v osobitnom dokumente (*Analytická správa pripojená k stanovisku k žiadosti Čiernej Hory o členstvo v Európskej únii*)¹. Analytická správa v súlade s obnoveným konsenzom v otázke rozširovania uvádza pôvodné odhady dosahu budúceho prístúpenia Čiernej Hory v niektorých kľúčových oblastiach politiky. Podrobnejšie hodnotenia vplyvu v týchto oblastiach Komisia predloží v neskorších fázach predvstupového procesu. Zmluva o prístúpení Čiernej Hory k EÚ by sa vzhľadom na Zmluvu o Európskej únii okrem toho týkala technického prispôsobenia inštitúcií EÚ.

b) Vzťahy medzi EÚ a Čiernou Horou

Čierna Hora vyhlásila svoju nezávislosť 3. júna 2006 po referende, ktoré sa uskutočnilo 21. mája 2006. EÚ v júni 2006 rozhodla o nadviazaní vzťahov s Čiernou Horou ako zvrchovaným štátom a všetky členské štáty EÚ uznali jej nezávislosť.

V októbri 2006 došlo k podpisu **Dohody o stabilizácii a pridružení** medzi Európskym spoločenstvom a jeho členskými štátmi a Čiernou Horou² a Dočasnej dohody o obchode a obchodných záležitostiach. Dočasná dohoda nadobudla platnosť v januári 2008 a dohoda o stabilizácii a pridružení v máji 2010 po tom, ako ich ratifikovali zmluvné strany. Vo všeobecnosti Čierna Hora hladko implementovala záväzky, ktoré pre ňu vyplývajú z dohody o stabilizácii a pridružení ako aj z jej ustanovení o obchode. Ak sa nejaké problémy vyskytnú, Čierna Hora otvorene a konštruktívne identifikovala prostriedky na ich riešenie.

Rada 22. januára 2007 prijala **európske partnerstvo** s Čiernou Horou³.

Stretnutia na úrovni ministrov medzi EÚ a Čiernou horou, ktoré sa venovali politickému dialógu, sa uskutočňujú od februára 2007. Európska komisia a Čierna Hora vedú politický dialóg od dosiahnutia jej nezávislosti. **Spoločný výbor, ktorý bol zriadený na základe dočasnej dohody, sa od nadobudnutia platnosti tejto dohody stretol dvakrát.** Prvé stretnutie Rady pre stabilizáciu a pridružení sa uskutočnilo v júni 2010. Od roku 2006 sa uskutočňujú výročné stretnutia zástupcov Európskeho parlamentu a parlamentu Čiernej Hory a v septembri 2010 sa uskutočnilo prvé stretnutie Parlamentného výboru pre stabilizáciu a pridružení.

Rada po konzultácii s Európskym parlamentom od 19. decembra 2009 liberalizovala vízový režim pre občanov Čiernej Hory. Vzťahuje sa na držiteľov biometrických cestovných pasov, ktorí cestujú do schengenského priestoru. Uvedené rozhodnutie sa opiera o výrazný pokrok dosiahnutý v oblastiach spravodlivosti, slobody a bezpečnosti a o splnenie osobitných podmienok stanovených v cestovnej mape pre liberalizáciu vízového režimu. Dohoda o readmisii medzi Európskou úniou a Čiernou Horou je v platnosti od januára 2008.

V októbri 2005 Čierna Hora podpísala Zmluvu o založení Energetického spoločenstva a následne sa stala členom Energetického spoločenstva juhovýchodnej Európy. Dohodu o spoločnom európskom leteckom priestore (ECAA) Čierna Hora podpísala v júni 2006.

Čierna Hora sa od roka 2006 aktívne zúčastňuje mechanizmov EÚ v oblasti ekonomického a fiškálneho dozoru a výkazníctva, ktoré sa vzťahujú na potenciálne kandidátske krajiny.

¹ SEK(2010) 1334 z 9.11.2010.

² Ú. v. EÚ L 108, 29.4.2010, s. 1.

³ Ú. v. EÚ L 20, 27.1.2007, s. 16.

Vláda Čiernej Hory v júni 2008 prijala Národný program integrácie do Európskej únie na obdobie rokov 2008 – 2012. Uvedený dokument predstavuje plán prijatia *acquis* a uvádza krátkodobé a strednodobé priority.

Európska únia je najdôležitejším obchodným partnerom Čiernej Hory. V roku 2009 pochádzalo viac ako 40 % dovozu Čiernej Hory z EÚ a 48 % jej vývozu smerovalo do EÚ.

Od roku 1998 je Čierna Hora príjemcom **finančnej pomoci EÚ**. V rozmedzí rokov 1998 až 2010 EÚ celkovo vyčlenila viac ako 408,5 mil. EUR pre Čiernu Horu. Čierna Hora od roku 1998 do roku 2006 čerpala pomoc z finančného nástroja EÚ CARDS vo výške 277,2 mil. EUR. V roku 2007 program CARDS nahradil Nástroj predvstupovej pomoci (IPA), z ktorého Čierna Hora v rokoch 2007 až 2010 prijala pomoc vo výške 131,3 mil. EUR. IPA sa zameriava na podporu reformného procesu v krajine v súvislosti s európskou integráciou a s dôrazom na budovanie inštitúcií, zavádzanie *acquis* EÚ a zlepšovanie sociálno-ekonomických podmienok ako aj ochranu životného prostredia a udržateľný rozvoj. Finančná podpora sa tiež poskytuje subjektom občianskej spoločnosti.

Účasť Čiernej Hory na programoch EÚ ustanovuje dohoda o stabilizácii a pridružení. Čierna Hora aktívne participuje na troch programoch EÚ *v rámci finančného výhľadu na obdobie rokov 2007 – 2013*: na siedmom rámcovom programe v oblasti výskumu a technologického rozvoja, programe pre podnikanie a inováciu (EIP) a programe Kultúra. Prostriedky z nástroja IPA sa používajú na úhradu časti nákladov na účasť na týchto troch programoch.

B. KRITÉRIÁ VYPLÝVAJÚCE Z ČLENSTVA

1. POLITICKÉ KRITÉRIÁ

Predkladané hodnotenie sa opiera o kodanské kritériá týkajúce sa stability inštitúcií zabezpečujúcich demokraciu, právny štát, ľudské práva a rešpektovanie a ochranu menšín a podmienky stanovené pre proces stabilizácie a pridruženía.

Čierna Hora je parlamentnou **demokraciou** vychádzajúcou z ústavného a právneho rámca, ktorý je z veľkej časti v súlade s európskymi princípmi a normami. Čierna Hora v roku 2006 bezproblémovo zvládla referendum o svojej nezávislosti, ktoré sa uskutočnilo v súlade s odporúčaniami EÚ a na základe pravidiel prijatých prostredníctvom politického konsenzu. Pokiaľ ide o budovanie štátu, sila konsenzu medzi politickými stranami rastie. Takisto sa dosiahol politický konsenzus vo vzťahu k členstvu v Európskej únii. Hoci právna a inštitucionálna základňa krajiny existuje, fungovanie demokratických inštitúcií však vykazuje určité nedostatky a nedostatky pretrvávajú aj pri implementácii právnych predpisov. Celková schopnosť parlamentu zaistiť primeranú kontrolu vlády je aj naďalej obmedzená. V prípade justície sa v plnej miere nerešpektuje del'ba moci. Orgány verejnej správy majú aj naďalej slabú pozíciu a sú vysoko spolitizované.

Voľby sa v Čiernej Hore väčšinou uskutočnili v súlade s medzinárodnými normami pre demokratické voľby. Posledné parlamentné voľby, ktoré sa uskutočnili v marci 2009, OBSE/ODIHR zhodnotili v tom zmysle, že boli splnené takmer všetky medzinárodné normy. Je však nutné pretrvávajúce nedostatky odstrániť. Konkrétne nie je volebný zákon v plnej miere zosúladený s ústavou.

V posledných rokoch Čierna Hora posilnila právny a inštitucionálny rámec **právneho štátu**. Jeho implementácia je však nedostatočná. Hlavné obavy sa týkajú spolitizovania justície a nedostatkov vo fungovaní inštitúcií presadzovania práva, najmä v boji proti organizovanej trestnej činnosti a korupcii.

Prebieha reforma justície. Medzi dosiahnuté výsledky patrí zriadenie nových inštitúcií, ako sú súdne a prokurátorské rady, a opatrenia prijaté na zvýšenie ich nezávislosti a účinnosti. Pretrvávajú však vážne obavy pokiaľ ide o úlohu parlamentu pri menovaní súdnych a prokurátorských rád a štátnych prokurátorov. Existujú tiež obavy vo vzťahu k efektívnosti a zodpovednosti justície.

Čierna Hora z veľkej časti implementovala právny a inštitucionálny rámec, ktorý je potrebný na boj proti korupcii. Korupcia je však stále rozšírená v mnohých oblastiach a predstavuje obzvlášť závažný problém. Protikorupčná legislatíva sa vykonáva nekonzistentne. Navyše, právne rámce súvisiace s predchádzaním konfliktu záujmov a s financovaním politických strán a volebných kampaní vykazujú vážne nedostatky. Dozorným orgánom chýbajú úplné zákonné právomoci a kapacity, aby zaistili presadzovanie právnych predpisov zameraných na predchádzanie konfliktu záujmov a kontrolu financovania politických strán a volebných kampaní. Existujú tiež obavy, pokiaľ ide o dohľad nad verejným obstarávaním, privatizáciou, územným plánovaním a stavebnými povoleniami. Konzistentná vnútorná kontrola na monitorovanie korupcie a zaistenie zodpovednosti a dodržiavania právneho štátu v rámci štátnych orgánov neexistuje. Týka sa to najmä takých oblastí, ako je daňová správa a colná správa, polícia a justícia a miestna správa. Vyšetrovacie kapacity a koordinácia presadzovania práva zostáva naďalej nedostatočná. Na výrazné zlepšenie pri dosahovaní výsledkov v boji proti korupcii je potrebná pevná politická vôľa. Pokiaľ ide o vyšetrovania, stíhanie a konečné odsúdenie v prípadoch korupcie na všetkých úrovniach zostávajú dosiahnuté výsledky aj naďalej nepatrné.

Vo všeobecnosti je právny rámec, ktorý Čierna Hora vybuodovala v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti, primeraný a kapacity v tejto oblasti sa zlepšili. Organizovaná trestná činnosť je však aj naďalej vážnym problémom. Kľúčové oblasti, ktoré vyvolávajú obavy, sú pranie špinavých peňazí a pašovanie drog. Kapacity a koordinácia v oblasti presadzovania práva sú nedostatočné a dosiahnuté výsledky pri implementácii sú aj naďalej obmedzené. Proaktívne vyšetrovacie kapacity sú naďalej neprimerané. Posúdenie hrozieb a zber a spracúvanie spravodajských poznatkov o trestnej činnosti sú neuspokojivé. Je potrebné zaistiť, aby prokuratúra disponovala kapacitami na úplnú implementáciu nového trestného poriadku. Je nevyhnutné, aby sa ďalej posilňovala spolupráca na medzinárodnej úrovni ako aj so susediacimi krajinami.

Čierna Hora z veľkej časti disponuje právnym a politickým rámcom, ktorý upravuje **ľudské práva a rešpektovanie a ochranu menšín** a ktorý vo všeobecnosti zodpovedá európskym a medzinárodným normám. Inštitucionálny rámec je z veľkej časti primeraný. Pri implementácii právnych predpisov a existujúcich stratégií a akčných plánov sa však vyskytujú nedostatky. Je potrebné, aby sa v týchto oblastiach zvýšila informovanosť a citlivosť správnych orgánov, polície a justície, pokiaľ ide o normy uplatňované v tejto oblasti.

Vo všeobecnosti sa ľudské práva v Čiernej Hore dodržiavajú. Existujú však obavy súvisiace s efektívnosťou antidiskriminačných politík, slobodou vyjadrovania a vzťahmi so zástupcami občianskej spoločnosti. Antidiskriminačný právny rámec sa výrazne zlepšil. V skutočnosti sú však Rómovia, Aškali a balkánski Egypťania, osoby so zdravotným postihnutím, a lesbičky, gayovia, bisexuáli a transsexuáli (LGBT) stále vystavení diskriminácii aj zo strany štátnych

orgánov. Je potrebné posilniť implementačné mechanizmy na predchádzanie prípadom diskriminácie, na ich monitorovanie, postihovanie a stíhanie. Je potrebné, aby sa antidiskriminačný zákon prijatý v júli 2010, uplatňoval v plnej miere. V praxi nie je zaistená úplná rodová rovnosť. Vystávajú obavy, pokiaľ ide o slobodu médií, zastrašovanie novinárov a neprimerané pokuty za ohováranie. Je potrebné, aby právne predpisy a prax týkajúce sa ohovárania boli úplne zosúladené s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva. Nezávislosť orgánu zodpovedného za reguláciu médií je potrebné zachovať. V prípade vzťahov so zástupcami občianskej spoločnosti nie je prebiehajúci dialóg v plnej miere uspokojivý. V niektorých prípadoch boli najkritickejšie MVO vystavené politickým a administratívnym tlakom. Ďalšie otázky, ktoré vyvolávajú obavy, sa týkajú domáceho násillia, zlého zaobchádzania a podmienok vo väzniciach, ktoré nedosahujú štandardnú úroveň.

Vo všeobecnosti je zaručené rešpektovanie a ochrana menšín. Potrebné je však zlepšiť spoluprácu medzi vládou a menšinovými radami ako aj posilniť zastúpenie osôb patriacich k menšinám v subjektoch poskytujúcich verejné služby, štátnych orgánoch a miestnych samosprávnych orgánoch. Možnosti uplatnenia svojich ekonomických a sociálnych práv, najmä pokiaľ ide o ich prístup k vzdelaniu a zamestnaniu, sú v prípade Rómov, Aškalov a balkánskych Egyptanov neuspokojivé. Pokiaľ ide o vysídlené osoby z Chorvátska, Bosny a Hercegoviny a Kosova⁴, ktorých počet sa odhaduje na asi 17 000, zákon o cudzincoch z roku 2009 im umožňuje získať postavenie stáleho obyvateľa. Znížením správnych poplatkov v júli 2010 sa vytvorili lepšie podmienky na to, aby takéto postavenie získali. Čiernohorské orgány tiež v júli 2010 prijali prechodné opatrenia, na základe ktorých môžu vysídlené osoby získať sociálne a ekonomické práva ešte pred získaním postavenia stáleho obyvateľa. V praxi sa však akčný plán pre vysídlené osoby realizuje veľmi nedostatočne. Počet osôb, ktorým bolo postavenie stáleho obyvateľa udelené zostáva nízky, najmä v dôsledku ťažkostí súvisiacich s poskytnutím všetkých požadovaných dokladov. Je potrebné zosúladiť zákony zaručujúce ekonomické a sociálne práva so zákonom o cudzincoch. Vážne obavy vyvolávajú životné podmienky v utečeneckom tábore Konik, ktorý poskytuje prístrešie najmä vysídlením Rómom, Aškalom a balkánskym Egyptanom z Kosova.

Vo všeobecnosti Čierna Hora spĺňa podmienky **procesu stabilizácie a pridruženía**. Spolupráca s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) je uspokojivá. Krajina je pevne odhodlaná zúčastňovať sa na regionálnej spolupráci a zohráva konštruktívnu úlohu v regióne. Aktívne sa zúčastňuje na regionálnych iniciatívach. Dvojstranné vzťahy so susedmi sú vo všeobecnosti dobré a ďalej sa rozvíjajú. Po rozdelení štátnej únie sú vzťahy so Srbskom vo všeobecnosti dobré, hoci niektoré otázky zostávajú nedoriešené. Ešte sa neukončil proces stanovenia hraníc so susediacimi krajinami. Na základe dosiahnutej politickej dohody je potrebné, aby Čierna Hora a Chorvátsko dokončili spoločné podanie na Medzinárodný súdny dvor (ICJ) v prípade polostrova Prevlaka. Čierna Hora je zmluvnou stranou Rímskeho štatútu. Krajina však ratifikovala dvojstrannú dohodu o imunitě so Spojenými štátmi vo vzťahu k Medzinárodnému súdному dvoru, ktorá nie je v súlade so spoločnými pozíciami ani usmerňovacími zásadami EÚ. Je potrebné, aby Čierna Hora svoje stanovisko zosúladila so stanoviskom EÚ.

⁴ V zmysle rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/1999.

2. EKONOMICKÉ KRITÉRIÁ

Predkladané hodnotenie je vypracované na základe kodanských kritérií týkajúcich sa existencie **fungujúceho trhového hospodárstva** ako aj schopnosti čeliť **konkurenčnému tlaku** a trhovým silám, ktoré pôsobia v rámci Únie.

Čierna Hora na domácej scéne dosiahla široký konsenzus, pokiaľ ide o základné prvky hospodárskej politiky ako aj o výsledky, ktoré treba pri realizácii ekonomických reforiem dosiahnuť. Hospodárska stabilita dosiahla stupeň, ktorý sa považuje za postačujúci na to, aby mohli ekonomické subjekty prijímať rozhodnutia v predvídateľnom prostredí. Premietlo sa to do vysokej miery hospodárskeho rastu, ktorý v rokoch pred hospodárskou krízou dosahoval v priemere 5 %. Rozpočtový deficit a verejný dlh sa udržiavali na primeraných úrovniach. V roku 2009 sa nezamestnanosť znížila pod úroveň 12 % a modernizovali sa pracovnoprávne predpisy. V poslednom desaťročí sa voľné pôsobenie trhových síl rozvíjalo prostredníctvom privatizácie a zrušením regulácie v oblasti tvorby cien, výmenného kurzu a obchodných režimov. Vďaka zlepšeniu podnikateľského prostredia sa podarilo prilákať zahraničné investície. Reštrukturalizácia strategických podnikov a odvetví prebieha. Úroveň štátnej pomoci je historicky nízka a často sa týka privatizačných doložiek alebo podpory spoločností čeliacim zložitej situácii. Čiernohorské hospodárstvo zostáva veľmi otvorené a úroveň obchodnej a investičnej integrácie s EÚ a regiónom Západného Balkánu je vysoká.

Po rokoch výrazného prílevu kapitálu, ktorý podporil rýchly hospodársky rast, však globálna kríza odhalila značnú vnútornú a vonkajšiu nerovnováhu, ktorá krajinu vystavuje riziku a ohrozuje jej makroekonomickú stabilitu. Kríza tiež odhalila zraniteľné miesta v regulácii bankového sektora a v dohľade nad ním, čo si vyžaduje výraznú rekapitalizáciu bánk. Vzhľadom na napätú situáciu v rozpočte mohla vláda reagovať najmä poskytovaním záruk pre podniky v ťažkostiach, ktoré však predstavujú hrozbu, ktorá sa môže premietnuť do zvýšenia verejného dlhu. Pretrvávajúca nezamestnanosť a neoficiálna zamestnanosť poukazujú na slabé miesta v systéme vzdelávania a odbornej prípravy ako aj na určitú nepružnosť trhu práce. Krajina nemá stále k dispozícii uspokojivú energetickú a dopravnú infraštruktúru. Najmä malé podniky sa musia vyrovnávať s nedostatočným a drahým financovaním. Pretrvávajúce nedostatky právneho štátu negatívne vplyvajú na podnikateľské prostredie. Veľkú výzvu stále predstavuje tieňová ekonomika.

3. SCHOPNOSŤ VZIAŤ NA SEBA ZÁVÄZKY ČLENSTVA

Schopnosť Čiernej Hory vziať na seba záväzky členstva boli hodnotené na základe týchto ukazovateľov:

- záväzky vytýčené v dohode o stabilizácii a pridružení,
- dosiahnutý pokrok pri prijímaní, implementácii a presadzovaní *acquis* EÚ.

Vo všeobecnosti Čierna Hora hladko implementovala záväzky vyplývajúce z dohody o stabilizácii a pridružení. V niektorých oblastiach (štátna pomoc, tranzitná doprava) sa však vyskytli určité nedostatky.

V roku 2008 Čierna Hora prijala Národný program integrácie, ktorý je komplexným a ambicióznym plánom, v ktorom sa stanovuje aproximácia vnútroštátnych právnych predpisov k *acquis* EÚ. Pri prijímaní právnych predpisov zosúladených s *acquis* EÚ, najmä v niektorých oblastiach vnútorného trhu, ustanovení o obchode, colnej a daňovej oblasti sa

dosiahol významný pokrok. Pri vykonávaní a presadzovaní právnych predpisov však krajina čelí vážnym výzvam. Kapacity správnych orgánov a súdov sú aj naďalej obmedzené a krajina bude musieť vyvinúť trvalé úsilie, aby ich rozšírila s cieľom vziať na seba v krátkodobom čase záväzky vyplývajúce z členstva.

Ak bude Čierna Hora vo svojom úsilí pokračovať, v strednodobom horizonte by mala byť schopná spĺňať požiadavky *acquis* v týchto oblastiach:

- dane,
- podnikanie a priemyselná politika,
- veda a výskum,
- vzdelávanie a kultúra,
- colná únia,
- vonkajšie vzťahy,
- zahraničná, bezpečnostná a obranná politika,
- finančné a rozpočtové ustanovenia.

Čierna Hora bude musieť podniknúť dodatočné úsilie, aby v strednodobom horizonte svoje právne predpisy zosúladila s *acquis* a efektívne ich vykonávala v týchto oblastiach:

- voľný pohyb pracovníkov,
- právo usadiť sa a slobodné poskytovanie služieb,
- voľný pohyb kapitálu,
- verejné obstarávanie,
- právo obchodných spoločností,
- politika v oblasti hospodárskej súťaže,
- finančné služby,
- informačná spoločnosť a médiá,
- dopravná politika,
- energetika,
- hospodárska a menová politika,
- transeurópske siete,
- ochrana spotrebiteľa a ochrana zdravia.

V uvedených oblastiach je potrebné, aby sa vo väčšej miere upravil právny a inštitucionálny rámec a aby sa posilnili administratívne a implementačné kapacity.

Čierna Hora bude musieť podniknúť značné a trvalé úsilie, aby v strednodobom horizonte svoje právne predpisy zosúladiť s *acquis* EÚ a efektívne ich vykonávala v týchto oblastiach:

- voľný pohyb tovaru,
- právo duševného vlastníctva,
- poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka,
- bezpečnosť potravín a politika vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti,
- rybné hospodárstvo,
- štatistika,
- sociálna politika a zamestnanosť,
- regionálna politika a koordinácia štrukturálnych nástrojov,
- justícia a základné práva,
- spravodlivosť, sloboda a bezpečnosť,
- finančná kontrola.

V uvedených oblastiach je potrebné, aby sa výrazne upravil právny a inštitucionálny rámec a aby sa značne posilnili administratívne a implementačné kapacity.

V oblasti životného prostredia bude potrebné vyvinúť ďalšie koordinované a značné úsilie, aby sa právne predpisy v tejto oblasti zosúladiť s *acquis* EÚ a efektívne vykonávali. Súčasťou tohto úsilia by mali byť značné investície a posilnenie administratívnej kapacity na presadzovanie právnych predpisov, aby sa v strednodobom horizonte dosiahol súlad vo väčšine dôležitých otázok vrátane oblasti zmeny klímy. Úplný súlad s *acquis* bude možno dosiahnuť iba v dlhodobom časovom horizonte a bude si vyžadovať zvýšené investície.

C. ZÁVER A ODPORÚČANIE

Čierna Hora dosiahla pokrok pri plnení kritérií týkajúcich sa stability inštitúcií zabezpečujúcich demokraciu, právny štát, ľudské práva a rešpektovanie a ochranu menšín, ktoré stanovila Európska rada na svojom zasadnutí v Kodani v roku 1993, a podmienky stanovené pre proces stabilizácie a pridruženia. Napriek tomu, je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie.

Pokiaľ ide o ekonomické kritériá, Čierna Hora dosiahla určitý stupeň makroekonomickej stability. Je však potrebné, aby Čierna Hora odstránila vnútornú a vonkajšiu nerovnováhu ako aj existujúce nedostatky, najmä vo finančnom sektore a fungovaní trhu práce, a posilnila právny štát s cieľom stať sa fungujúcim trhovým hospodárstvom v zmysle, ako to vytýčila Európska rada na svojom zasadnutí v Kodani v roku 1993. Je potrebné, aby Čierna Hora posilnila svoju fyzickú infraštruktúru a ľudské zdroje a pokračovala v realizácii

štrukturálnych reforiem s tým cieľom, aby bola v strednodobom horizonte schopná čeliť konkurenčnému tlaku a trhovým silám pôsobiacim v rámci Únie.

Vo všeobecnosti má Čierna Hora pozitívnu bilanciu dosiahnutých výsledkov v realizácii svojich záväzkov vyplývajúcich z dohody o stabilizácii a pridružení.

Za predpokladu, že proces zosúladňovania právnych predpisov bude pokračovať a krajina bude vyvíjať ďalšie značné a trvalé úsilie na zaistenie vykonávania a presadzovania právnych predpisov, bude Čierna Hora v strednodobom horizonte schopná na seba vziať záväzky vyplývajúce z členstva vo väčšine oblastí *acquis*. Je nutné, aby sa osobitná pozornosť venovala oblasti voľného pohybu tovarov, práva duševného vlastníctva, poľnohospodárstva a rozvoja vidieka, potravinovej bezpečnosti, veterinárnej a fytozdravotnej politiky, štatistiky, sociálnej politiky a zamestnanosti, regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov, justície a základných práv, spravodlivosti, slobody a bezpečnosti a finančnej kontroly. V dlhodobom časovom horizonte bude možno dosiahnuť úplný súlad s *acquis* v oblasti životného prostredia, čo si bude vyžadovať zvýšené investície a úsilie v tejto oblasti bude potrebné zvýšiť.

Na politiky Európskej únie by pristúpenie Čiernej Hory malo celkovo obmedzený vplyv a neovplyvnilo by ani schopnosť Únie udržať a prehlbovať svoj vlastný rozvoj.

Komisia sa domnieva, že rokovania s Čiernou Horou o pristúpení k Európskej únii by sa mali začať, keď krajina dosiahne potrebný stupeň súladu s kritériami vyplývajúcimi z členstva a najmä s kodanskými politickými kritériami, ktoré požadujú stabilné inštitúcie zaručujúce najmä právny štát. Je potrebné, aby Čierna Hora v tejto súvislosti splnila najmä tieto kľúčové priority:

- zlepšiť právny rámec volieb v súlade s odporúčaniami OBSE/ODIHR a Benátskej komisie a posilniť zákonodarnú a dozornú úlohu parlamentu,
- dokončiť základné kroky reformy verejnej správy vrátane zmien a doplnení zákona o všeobecnom správnom konaní a zákona o štátnych úradníkoch a štátnych zamestnancoch, a posilniť orgán na riadenie ľudských zdrojov a štátny kontrolný úrad s cieľom zvýšiť profesionalitu a odstrániť politickosť orgánov verejnej správy a posilniť transparentný a zásluhový prístup pri vymenúvaní do funkcií a služobnom postupe,
- posilniť právny štát, najmä odpolitizovaným a zásluhovým vymenúvaním do funkcií členov súdnych a prokurátorských rád a štátnych prokurátorov ako aj posilnením nezávislosti, autonómie, efektívnosti a zodpovednosti sudcov a prokurátorov,
- zlepšiť protikorupčný právny rámec a implementovať protikorupčnú stratégiu a akčný plán vlády a pokiaľ ide o proaktívne vyšetrowanie, stíhanie a odsúdenie v prípadoch korupcie na všetkých úrovniach dosiahnuť spoľahlivé výsledky,
- posilniť boj proti organizovanej trestnej činnosti, ktorý sa opiera o posúdenie hrozieb a proaktívne vyšetrowanie, intenzívnejšiu spoluprácu s partnermi na regionálnej úrovni a úrovni EÚ, účinné spracúvanie spravodajských poznatkov a o posilnené kapacity a koordináciu v oblasti presadzovania práva. Dosiahnuť spoľahlivé výsledky v tejto oblasti,
- zlepšiť slobodu médií najmä dosiahnutím súladu s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade ohovárania a posilniť spoluprácu so zástupcami občianskej spoločnosti,
- implementovať právny a politický antidiskriminačný rámec v súlade s európskymi a medzinárodnými normami a zaručiť právne postavenie vysídlených osôb, najmä Rómov,

Aškalov a balkánskych Egypťanov, a zaistiť dodržiavanie ich práv. Súčasťou toho bude prijatie a realizácia udržateľnej stratégie o uzatvorení utečeneckého tábora Konik.

Čierna Hora sa vyzýva, aby pokračovala vo svojom konštruktívnom angažovaní sa v regionálnej spolupráci a v upevňovaní dvojstranných vzťahov so susediacimi krajinami. Je nutné, aby sa otvorené dvojstranné otázky vyriešili. Je potrebné pokračovať v hladkej implementácii dohody o stabilizácii a pridružení a v tejto súvislosti sa požaduje, aby náležitú pozornosť venovala riešeniu zistených nedostatkov v takých oblastiach, ako je štátna pomoc a tranzitná doprava. Okrem toho sa krajina naliehavo vyzýva, aby pokračovala vo zvyšovaní svojich administratívnych kapacít vo všetkých oblastiach. Požaduje sa, aby osobitné úsilie vyvinula na zvýšenie efektivity a nestrannosti orgánov štátnej správy v takých citlivých oblastiach, ako je ochrana životného prostredia. Je nutné, aby boli prípady násilia voči novinárom a aktivistom MVO a prípady ich zavražďovania riadne trestne stíhané. Je nutné riešiť otázky domáceho násilia, zlého zaobchádzania a podmienok vo väzniciach, ktoré nedosahujú štandardnú úroveň.

Komisia vzhľadom na dosiahnutý pokrok odporúča, aby Rada Čiernej Hore udelila štatút kandidátskej krajiny.

V rozsahu inštitucionálneho rámca dohody o stabilizácii a pridružení bude Komisia monitorovať pokrok dosahovaný pri realizácii nutných reforiem a prostredníctvom finančného nástroja IPA bude pokračovať v podpore jej reformného úsilia. Správu o dosiahnutom pokroku Čiernej Hory Komisia predloží v súbore dokumentov o politike rozšírenia v roku 2011. V tejto správe sa predovšetkým zameria na implementáciu kľúčových priorít, ktoré bude vzhľadom na otvorenie prístupových rokovaní potrebné uskutočniť.